

Tekopy tee ojehechakuaa'ỹva

Organización de las
Naciones Unidas
para la Educación,
la Ciencia y la Cultura

Patrimonio
Cultural
Inmaterial

Patrimonio
cultural
inmaterial

KUATIA MARANDURĀ

Ñaňangarekóvo aimara rekopy Bolivia, Chile, Peru-gua Rekopy tee Ojepokokuaa'ỹva rehe

**Tetã: Estado Plurinacional de Bolivia,
República de Chile y República del Perú**

Ojeporavopyre 2009-pe
tembiapokue tekopy
ojepokokuaa'ỹva rehegua
iporãvévaramo

Ta'anga © UNESCO

Tekopy Tee Ojehechakuaa'ỹva

Ta'anga © UNESCO

Ko aporã ko'ã tetãmegua oñembohape
jahechápa oñeňangareko porãve
opaichagua arandu oñembohasáva
ayvu rupi, upéichante avei purahéi
ha arandu'yma (ao'apo ha ñemitỹ
rehegua), ko'ã komunidápe: Bolivia (La
Paz- Oruro- Potosí), Chile (Tarapacá-
Arica- Parinacota –Antofogasta) ha
Perú (Tacna – Puno – Moquegua).

Ko aporã hapo irundy, ha porandueta
ojejapova'ekue umi komunidayguápe
ha'ekueraité ojerurékuri pya'etemi
oñemboguata haña ; oku'ekuévo
ohóvo opaite komunidaygua omoíta

ijati'y uguata haña ha'ekuéra oipota
háicha.

5 ary oúva ryepýpe ko aporã ohekáta:
Ojohu ha ombokuatia aimara komunida
arandu'yma ha opa mba'ekuaa
oñembohasáva hikuái ayvu rupi ;
oñemombarete iñe'ẽ kóva ombohasa
rupi tekopy tee ojepokokuaa'ỹva
tekombo'e opaichagua rupi ; ojehyvykói
ha oñemyasái aimara mba'ekuaa
ohasáva ayvu ha mba'epuporã rupi,
ha oñemombarete mba'ekuaa orekóva
hikuái ao'apo ha iñemitỹ rehe.

Tembiapo
ñangarekorã rehegua
hechapyrã

Organización de las
Naciones Unidas
para la Educación,
la Ciencia y la Cultura

Patrimonio
Cultural
Inmaterial

Tekopy tee ojehechakuaa'ỹva oñembohasáva sy ha túvagui
iñemoñarépe yma guive, oñembopyahu peteiteime umi
hekoha rupi ha ijatyha rupi, omboguatavévo mborayhúpe ha
oñemomba'évo hese ha péichape oipytyvó yvypóra rekoeta ha
iñapytu'ũ roky ñemomba'évo.

Patrimonio
cultural
inmaterial

KUATIA MARANDURĀ

Wayuus, apopyrāita oipurúva pŭtchipŭ'úi ("ñe'ëngatu")

Colombia Retā

Wayuus komunida opyta Península Guajira-pe, oíva Colombia Venezuela mbytépe. Hekorānguéra oñemopyenda jerovia, ñembo'e ha mba'eporāme, oisāmbyhýva chupekuéra mba'éichapa oikova'erā ojoapytépe ha hekova'erā avei ikomunidakuéra.

Oimérō máva hekoavýva ijapytepekuéra, péva ojevyva'erā ijehe ha ombojevy mba'évai mba'e porāme ; ko'ā tekora omboguata mburuvichakuéra hekokatúva ijapytepekuéra : umi pŭtchipŭ'úiis térā "ñe'ëngatu", máva ha'évéva ombotatapeju haġua ñorairō oíva mayma ijatykuéra pa'úme ; wayuus apytépe kuña oñemomba'e ha rasánte hekoporā ha hekokatu hikuái.

Oĩramo javo'ói ijapytepekuéra, mokõive oñokarāiva, oporombopochy ha

ipochéva, ojerure peteĩ pŭtchipŭ'úi-pe omoirũvo chupekuéra. Ohesa'ýjo rĩre oikóva, pŭtchipŭ'úi oikuaauka mburuvichakuérape ohekaseha tape oñesolusionávo pe ñorairō mbarete'ýre. Iñe'ë oñemoneĩramo, oñepyrũ ñomongeta pŭtchipŭ'úi renondépe, ha ha'e oñemongu'e mbegue, akā guapy porā ha hekópe porā.

Ombogue ha ombojevy haġua tembiapo vaicha oiporu hikuái heta símbolo, umivarā oiporu hikuái mbo'y itágui ijapopyre térā ojuka vaka, ovecha ha kavara oikuave'ë jávo hembiapo vaikuére. Umi mba'e ivaivaivéva ojapova'ekue rehe ikatu oikuave'ë umichagua pojoapy, oñekuave'ëva ñembo'e pevarā ojejapóva oguata aja, ha oñehenói umi ogapy oñorairōva peguakuérape jahechápa ojevy ha oiko porā jey ojoapytépe hikuái.

Ta'anga © UNESCO

Tekopy Tee Ojehechakuaa'ýva

Ta'anga © UNESCO

Umi wayuus rekorā,
oiporúva pŭtchipŭ'úi
("ñe'ëngatu")
©2009 Jayariyu-gui

Ta'anga © UNESCO

Organización de las
Naciones Unidas
para la Educación,
la Ciencia y la Cultura

Patrimonio
Cultural
Inmaterial

Tekopy tee ojehechakuaa'ýva oñemobhasáva sy ha túvagui iñemoñarépe yma guive, oñembopyahu peteĩteime umi hekoha rupi ha ijatyha rupi, omboguatavévo mborayhúpe ha oñemomba'ëvo hese ha péichape oipytyvõ yvypóra rekoeta ha iñapytu'ũ roky ñemomba'ëvo.

Garifuna ñe'ẽ, jeroiky ha mba'epuporã

Tetã: Belice, República de Guatemala, República de Honduras, República de Nicaragua

Umi Garifuna ningo osẽ heta aty África ha Kariveygua ojoajupyregui, ha hembikuaakuera ojoajupa ojehekuera. Yma siglo XVIII, okañy rirẽ Isla San Vicente-gui, opyta oiko hikuái América Central rembe'ype, Atlántico gotyo. Ko'áña ã komunida oiko Honduras, Guatemala, Nicaragua ha Belice-pe. Iñe'ẽnguera ouarawak ha hetaite royrõ, ñemboyke ha apo'i ránguágui oikove ouvo. Opaichagua úragas oreko hikuái, mombe'upy ojkýiva hikuái ojoapytépe péicha ku pyharekue oñembyatypáramo térã aty guasuhápe hamba'e. Mba'epuporã

orekóva hikuái ombyatypa África ha ava Amerikaygua mba'e, ha haipy orekóva katu ombyatypa garifunas rekoasa ha arandu'yma ñemitý, pirakutu, ygarata'apo ha óga yvyguigua mopu'ã rehe. Ipuraheikuera rupi jeyvéramo oñembohory oikóvare ha opurahéi hikuái tamborpúpe, ha upekuévo opavave oíva ojerokypajoa.

Garifuna-kuera rekópe tuicha mba'eterei gueteri ko'ã teko'yma orekóva hikuái ; umi karai tuja hína oñangarekóva imbarete ha'gua ko'ã ñembo'e ha vy'aguasu yma oñembohasáva ayvu rupi.

Ta'inga © UNESCO

Tekopy Tee Ojehechakuaa'yva

Garifuna ñe'ẽ, jeroiky ha mba'epuporã.

Ta'inga © UNESCO

Organización de las
Naciones Unidas
para la Educación,
la Ciencia y la Cultura

Patrimonio
Cultural
Inmaterial

Tekopy tee ojehechakuaa'yva oñembohasáva sy ha túvagui iñemoñarépe yma guive, oñembopyahu peteiteime umi hekoha rupi ha ijatyha rupi, omboguatavévo mborayhúpe ha oñemomba'évo hese ha péichape oipytyvõ yvypóra rekoeta ha iñapytũ roky ñemomba'évo.

Candombe ha moõpa oñembopu : mba'eapo atypegua

Tetã: Uruguái Retã

Tekopy Tee Ojehechakuaa'ýva

Arateĩ ha péicha arete jave umi tambor de candombe ipujoa barrio del Sur Montevideo ryepýpe, ha mokõi barrio opytáva Uruguái Tavusúpe, hérava Palermo ha Cordón, oikohápe heta tapicha Africaygua ñemoñare. Oñepyrũ mboyve oñembohysýi ha oñembopu umi candombe, tapichakuéra okó'íva oñembyaty tata jerére ombojojávo hembiporu ha upekuévo ovy'a ojoapytépe.

Oñepyrũ vove churuchuchu, tenendete omyakã tapicha momorãmbý, oúva umi ogapy tambor mbopuhára ha'evevéva ymaite guive tambor ñembojóupe. Hapykuerikuéra katu hysýima tambor'ikuéra mbopuhára, ambue tapicha oikémava avei ko jerokýpe térãkatu hóga guive ojesarekóva vy'aguasu oikóva rehe. Mbohapyve távape ipu'ambue "piano" –pevahína tambor tuichavéva ha hyapu hatáváva ha péicha tambor-kuéra ipujoavýpe oñombohovái hikuái, ha ombojoaju mbohapyve barrio-pe ha avei omopeteĩ chupekuéra.

Candombe ombohasa ojupekuéra ogaygua Africaygua ñemoñare ; péicha rupi ko jeroky ndaha'etí teko tee ñemombareterã año, síno purahéi

vy'arã uruguagua ha peteĩ mba'eapo ombojoajúva chupekuéra ha hapo mbaretéva umi barrio-pe. Avei péicha rupi umi tapicha ohechauka hekokuéra atypegua, ha omonge'u chupekuéra ojevývo hekokuéra ymáme tambor-pu rupi arete jave hamba'e.

Organización de las
Naciones Unidas
para la Educación,
la Ciencia y la Cultura

Patrimonio
Cultural
Inmaterial

Tekopy tee ojehechakuaa'ýva oñembahasáva sy ha túvagui ñemoñarépe yma guive, oñembopyahu peteĩteime umi hekoha rupi ha ijatyha rupi, omboguatavévo mborayhúpe ha oñemomba'évo hese ha péichape oipytyvõ yvypóra rekoeta ha ñapytu'ũ roky ñemomba'évo.

Patrimonio
cultural
inmaterial

KUATIA MARANDURĀ

Oveevakuéra ñembo'e

Tetã: Estados Unidos Mexicanos

Oveevakuéra rehegua ñembo'e hína jeroky ohóva ojopógui yvy porã rehe ha oñemboguata heta ypykuéra atýpe México ha Centroamérica-pe, ko'ýte umi totocano apytépe Veracruz Estado-pe, opytáva kuarahyresẽvo México. Ha'e rupi oñemomba'ese tekoha ha arapy, ha upéichante avei joaju ha jekupyty oíva ijapytepekuéra.

Ñembo'e guasu aja, irundy mitãrusu ojupi peteĩ vyrapo'ipuku amo 18 ha 40 méetro rupi ijyvatéva; péva peteĩ vyryra oñekytĩmbyréva ka'aguýpe oñeñembo'e'asy rire yvyty tupãme. Pe vyryra ojejupihá mataitẽpe ambue tapicha oguapy ha omombipu ha otambor-pu asy kuarahy, itũpãmẽ guarã, ha upéichante avei oñe'ẽ yvu oúva kuarahyresẽ, kuarahyreike, yvate ha yvýgui. Péicha oñembo'e rire, ojerokyvakuéra oñeñapytĩva peteĩ piólare, opoi ijehegui guyraramoguáicha, ha oúvo yvýpe avei pióla ojeliáhara oúvo, umi tapicha oğuahẽ meve yvýpe.

Opa hendáicha ojejerokyháicha ko ñembo'e jeroky ojejapo oñemoingove jeyjávó arapy, ha péicha rupi ja'ekuaa ko'ã jeroky ohechaukaha mba'éichapa ha'ekuéra ohecha ko yvóra ha avei komunida mba'eporã, ha péva okomunika chupekuéra itupãnguéra ndive ha ohechauka akãrapu'ã rape. Opa tapicha oñemongu'éva ko jerokyrã ha mayma ohua'ĩva omironeávope guarã ko jeveve vy'a ha'ehína mba'eporã ha'ekuéra ijaguarávo hekopy tee ha hekokuéra rehe, ha upekuévo avei ohechauka hikuái omomba'eha ko'ã mokõi mba'e.

Ta'anga © UNESCO

Ta'anga © UNESCO

Tekopy Tee Ojehechakuaa'ýva

Oveevakuéra ñembo'e.

Organización de las
Naciones Unidas
para la Educación,
la Ciencia y la Cultura

Patrimonio
Cultural
Inmaterial

Tekopy tee ojehechakuaa'ýva oñembohasáva sy ha túvagui iñemoñarépe yma guive, oñembopyahu peteĩteime umi hekoha rupi ha ijatyha rupi, omboguatavévo mborayhúpe ha oñemomba'ého hese ha péichape oipytyvõ yvypóra rekoeta ha iñapytũ roky ñemomba'ého.

Zápara retã ayvu tee ha hembikuaapy

Tetã: Ecuador Retã ha Peru Retã

Ta'anga © UNESCO

Tekopy Tee Ojehechakuaa'ýva

 Zápara
retã ayvu tee ha
hembikuaapy.

Zápara retã oiko ka'aguy guasute amazonas rehegua opytáva Perú ha Ecuador mbytépe. Ha'ekuéra oiko peteĩ tenda oimenevoi hetavehápe ka'avo ha mymba, ha ha'ekuérantema hemby pe tetã guasu aty yma ou mboyve espanyaguakuéra heta táva ombojoajuva'ekue. Amazonas korasõ ruguaitépe ojora hikuái heko iñe'ẽnguéra ári, ha hetaitemi mba'ekuaa oreko hikuái ijererehegua, ohechauháicha ñe'ẽndy kakuaa ka'avo ha mymba rehegua ha pohã ñana rehegua arandu orekóva. Ipatrimonio-kuéra avei ojehechakuaa mombe'ugua'u, ñembo'e, mba'eporã po ha iñe'ẽ rupi. Kóva avei, pype ijatypágui opaichagua arandu oñembohasáva ayvu rupi, tuicha mba'eterei ko región-pegua mandu'ápe.

Ta'anga © UNESCO

Irundy siglo pukukue espanya poguýpe, tembiguái reko, mba'asy, católiko rekópe ñemoinge, ñorairõ ha yvy jeitypa omombovypaite chupekuéra. Jepémo heta tukumbóma ho'a hi'arikuéra, zapara-kuéra ñeha'ãme omoingove hi'arandu ka'aty. Omenda rupi indígena ambue tetãygua ndive, umíva apytépe quechuas ha mestizo, ha'ekuéro oikove gueterei.

Patrimonio
cultural
inmaterial

KUATIA MARANDURĀ

Wajapi mba'ekuaa ayvu ha ta'anga rupigua

Tetã: República Federativa del Brasil

Umi wajapi tupi-guaraní retäygua ha oiko hikuái yvatévo amo Amazonía-pe. 580 tapicha ko'ağaitéramo oikóva pe komunidápe ijaty irundypa atymimíme ha oĩ hikuái yvy Estado de Amapá oñangarekohápe, yvatévo ha kurahyresêvo opytávape. Wajapi ymaite guive oiporu hikuái ka'avo ombojegua hağua hetekuéra, avei oiporu ambue mba'eve pevarã. Heta ára ohasa rire ha'ekuéra oguerojera ohóvo ayvu, oñeñopêhápe ojuehe ta'anga ha ñe'ê, ohechaukáva mba'éichapa ha'ekuéra ohecha ko arapy, ha ha'e rupi avei omyasãi hikuái arandukuéra tee ikomunidapegua.

Ta'anga omoheñóivo hetére mamove ndojehecháiva ha ojehero kusiwa ; péva ojapo hikuái ka'avo Amazonas-pegua rykuéri, pe ka'avo héra bija, ha ombojehe'a hikuái ambue mba'e rykue ndive. Hasyhína hi'artekuéra jaiporuporã hağua hekópe ; umi

wajapi he'í máva oñepyrũ hağua ojapo oikotevéva ojapomimíva oúvo umi ta'anga amo irundypa ary guivéma. Jaguarete, mbói guasu, panambi ha pira umíva omoha'angavéva hikuái.

Umi kusiwas ta'anga ogueromandu'a yvypóra ñepyrũmby ha oñemyasãi hetaitemi jeroviapy yvypóra ñepyrũmby rehegua rupive. Ta'anga oñembojegua hetekuéra rehe ojoguetaha ojopógui jeroviapy amerikaygua oñemyasãi yma guive ayvu rupi rehe, ha hetaiterei mba'e umi tetã reko rehegua ohechauka, jámane jeiko ojoapytépe, teko rehegua, mba'eporã ha opaichagua jeroviapy. Añetehápe ningo kusiwa ohechauka umi wajapi reko tee, he'eséva ndopytái pe ta'angápe año, síno hetaireive mba'e oikuaakase. Ta'anga omoheñóiva hikuái hembikuaa yma rehegua katuínte oñembopyahu, umi moha'angahára indígena ombopyahumemégui hembiapokuéra.

Ta'anga © UNESCO

Wajapi ra'anga

Tekopy Tee Ojehechakuaa'yva

Ymaite guive komunida wajapis opytáva yvatévo Amazonia-pe ombosako'i yvyra rykue isa'yhetáva oiporúva ombojeguasa'ipa hağua hete. Omoha'anga hikuái jaguarete, mbói guasu, panambi ha pira hamba'e omyasãivo ijeroviapy arapy reñói rehegua ombohasáva hikuái ayvu rupi ymaite guive

Ta'anga © UNESCO

Ta'anga © UNESCO

Organización de las
Naciones Unidas
para la Educación,
la Ciencia y la Cultura

Patrimonio
Cultural
Inmaterial

Tekopy tee ojehechakuaa'yva oñembohasáva sy ha túvagui iñemoñarépe yma guive, oñembopyahu peteĩteime umi hekoha rupi ha ijatyha rupi, omboguatavévo mborayhúpe ha oñemomba'évo hese ha péichape oipytyvô yvypóra rekoeta ha iñapytu'ũ roky ñemomba'évo.

Cocolo ñoha'ãnga jeroky

Tetã: República Dominicana

Ta'ãnga © Diego Félix

Cocolo ñoha'ãnga jeroky heñói siglo XIX mbyte rupi mba'apoharakuéra oñe'ëva oupyre Karive guio ha opyta República Dominicana-pe. Pe komunida iñambuéva iñe'ë ha heko rupi omoheñói itupão, imbo'ehao ha joaju oñopytyvõ haña hikuái imba'ekueraitéva. Ñoha'ãnga jeroky ymavéva omopetei chupekuéra mamove ndojehecháigui ã mba'e. Ñepyryrã ko ñoha'ãnga oñemomirĩ ha oiko tembejegarúpe ; pe ñe'ë "cocolo" ohero umi ova pyahúva omba'apóva inglaterraygua takuare'ëndýpe upe ypa'ũme ; katu ko'ãña guarã opavave oguerovy'a ha ijaguara hese.

Cocolo ñoha'ãnga ymavémi ojejapo Navidad, San Pedro ára ha carnaval oguerovy'a jave. Moha'ãnga'apohára ombojoaju ojehe heta mba'e oikóva, jámane ñembo'e Tupã ra'y reñói rehegua, purahéi ha jeroky oupyre Africa-gui, vyrorei okóva tapichakuéra apytépe, mombé'upy ha tapicha ra'eve péicha ku oguenohéva hikuái ñe'ëporãhaipyregui, umíva apytépe oĩ "David y Goliat", "Moko-Yombi" téra "Indios y Vaqueros" hamba'e. Ko'agaitéramo umi cocolo ñemoñarekuéra oikepaitéma dominicana reko ha iñe'ëme. Jepémo umi karai ha kuñakarai ituja ha iña'ũguivéva oñe'ë gueteri inglés Kariveygua hogapy'pe, ambuekuéra

oñe'ëmbaite castellano añoite nunga, ha péva omoinge tesaparápe cocoló ñoha'ãnga jeroky. Ko'agaitéramo peteĩ ñoha'ãngahára atymíntema oñemongu'e ombohasávo mitãrusu pyahukuérape heko. UNESCO, umi komundaygua pytyvõme, ombosako'i peteĩ tembiaporã guasu, jahechápa oipytyvõ oñemombarete jeývo ko'ã tapicha reko tee, ikatu haña'ũicha omyasãi porãve hikuái ko hembikuaa, ojehecharamo chupekuéra ha ohupyty pytyvõ viru rupi.

Ta'ãnga © UNESCO

Ta'ãnga © UNESCO

Tekopy Tee Ojehechakuaa'ýva

 Jeguata kate tape rehe Cocolo reko rehegua Festival tenondeguápe, San Pedro de Macorís-pe, República Dominicana

Organización de las
Naciones Unidas
para la Educación,
la Ciencia y la Cultura

Patrimonio
Cultural
Inmaterial

Tekopy tee ojehechakuaa'ýva oñemobhasáva sy ha túvagui iñemoñarépe yma guive, oñembopyahu peteĩteime umi hekoha rupi ha ijatyha rupi, omboguatavévo mborayhúpe ha oñemomba'évo hese ha péichape oipytyvõ yvypóra rekoeta ha iñapytũ roky ñemomba'évo.

Patrimonio
cultural
inmaterial

KUATIA MARANDURĀ

Tetã Rekopy tee mombe'u : opavave ombyatypyre

Tetã: República del Perú

Perú Retã Rekopy tee mombe'u ningo ko'ağaitéramo ombyaty heta tapichápe oñemono'õ ha oñembokuatia hağua Tekopy tee Ojepokokuaa'yva opaichagua. Ko tembiapo opyta Instituto Nacional de Cultura (INC) rembiapo kuápe; péva ombyaty, ombokuatia ha omyasãi tekopy tee ha hembiaporã ome'ẽ chupe Léi 28296, ha'éva Perú Retã Rekopy Tee Léi; upéichante avei Convención Tekopy tee ojehechakuaa'yva Ñangarekorã (UNESCO)-gua ome'ẽ chupe pe pokatu.

Ko tembiapo kakuaa ombyatypaite opa mba'e ojeja'pova, mba'e ohechaukáva, ayvu opaichagua, mba'ekuaa, kuaa ha upéichante avei tembiporu, pojooapy, ha tenda oikohápe umi mba'e, umi komunida, aty ha tapicha peteĩteĩ orekóva hekopy teéramo, ha oñemyasãiva katuĩnte campaña pevarã oñemboguatáva rupi, ombosakoíva INC umi Dirección Regional rupi.

Peteĩ teko'arandu péicha ku oĩva tapichakuéra apytépe ojedeklara hağua, pe komunida, asociación, aty téra tapicha peteĩteĩ ojerureva'erã PCN-pe péicha ojapo hağua, ha omoğuahẽ peteĩ kuatia omba'ajerurehápe INC regional-kuéra oimehapeguápe. Pe kuatia orekova'erã:

1. Tembiapo oñehesa'yjohápe mba'épa ha mba'éichapa pe tekorechaukaha ha avei omopyendáva mba'érepa tuicha mba'e pe komunidápe hamba'e.
2. Arandukaporupyre, oñeñe'ẽ ha oñehesa'yjohápe documental-kuéra.
3. Joapy: ta'ãnga, diagrama, partitura, mba'epu ñongatupyre téra moha'angapyre hamba'e.

Ta'ãnga © UNESCO

Tekopy Tee Ojehechakuaa'yva

Ta'ãnga © UNESCO

Ta'ãnga © UNESCO

Organización de las
Naciones Unidas
para la Educación,
la Ciencia y la Cultura

Patrimonio
Cultural
Inmaterial

Tekopy tee ojehechakuaa'yva oñembosáva sy ha túvagui ñemoñarépe yma guive, oñembopyahu peteĩteime umi hekoha rupi ha ijatyha rupi, omboguatavévo mborayhúpe ha oñemomba'évo hese ha péichape oipytyvõ yvypóra rekoeta ha ñapytũ roky ñemomba'évo.

Centro Regional para la Salvaguardia del Patrimonio Inmaterial de América Latina (CRESPIAL)

CRESPIAL oñemoheñoí jasypo 2006-me UNESCO ha Perú Rekuái oñemoĩ rire peteĩ ñe'ẽme péicha ojapóvo, jahechápa oñemongu'e tembiapo oñeñangareko ha oñemo'ávo América Latina rekopy tee Ojepokokuaa'ýva, jahechápa oñeipytyvõ política estado guive oñemomba'e ha oñemyasãivo opaichagua latinoamérica rembikuaa arandu. Ojeheka umi política ñangarekorā oñemboguatáva Tetanguéra Pyeguápe omomba'e ha uguata Tekopy tee Ojepokokuaa'ýva Ñangarekorā Convención.

Ha'e rupi peteĩ institución oku'éva ijehegui ha ojepsýva ambue tetãme avei, oipytyvõ oñeñangarekóvo Tekopy tee Ojepokokuaa'ýva ha pevarā ombohape tembiapo Tetanguéra Pyeguápe. Ohesa'ýjo política ñangarekorā oñemboguatavahína Tekopy tee Ojepokokuaa'ýva rehegua situ, opaite tetã pyeguápe, ha upevarā ombyaty ha ohesa'ýjo marandu ileikuéra ha institución hesekuéra omba'apóva rehe ; upéichante avei tembiaporā oñemboguatavahína umi tetãme, ohechakuaa haġuáicha

mba'eichaitépa uguatahína tembiapo Convención 2003-pe guare he'íva oñemoañete haġua.

Oñemoheñoí ha oñembohapejávó política estado guive oñeñangareko haġua Tekopy tee Ojepokokuaa'ýva rehe, CRESPIAL omboguata mbo'esý ñembokatupyryrā Tetanguéra Pyeguápe. Ko'agaitéramo omboguatahína mokõi mbo'esýry internet rupi : Tekopy tee Ojepokokuaa'ýva Jehechakuaa, Ñongatu ha Ñembokuatia, ha Tembikuaa Arandu rehe Mba'aporā Ñemohenda.

CRESPIAL omboguatamimi ko'ā tembiapo tetanguéra pyeguápe: Tembiaporā hérava "Komunida Aymaras Bolivia, Chile ha Perugua Tekopy tee Ojepokokuaa'ýva, Ñangarekorā », tembiaporā "Guarani Arandupy Ñembokuatia "; ha tembiaporā "Africaygua ñemoñare Arandupy "

Ko'agaitéramo CRESPIAL-pe oĩ ko'ā tetã: Argentina, Bolivia, Brasil, Chile, Colombia, Costa Rica, Cuba, Ecuador, Paraguái, Perú ha Uruguay.

Tekopy Tee Ojehechakuaa'ýva

Cuzco

